

Un cineasta brasiler que encara és aquí fa memòria d'un desaparegut

Quan era adolescent, a finals dels últims anys seixanta, Walter Salles va conèixer la família de Rubens Paiva i Eunice Facciolla. El cineasta explica que, començant una amistat perseverant en el temps amb les quatre filles i el fill de la parella, va entrar en una casa que recorda com un oasi de llibertat en els temps de la dictadura brasilera: instaurada amb un cop militar el 1964, va allargar-se fins a l'any 1985. A l'inici de *Ainda estou aqui*, amb les seves imatges -en part rodades en súper-8 que ens traslladen a l'època- en una platja de Rio de Janeiro i aquelles que mostren l'ambient a la casa dels Paiva, oberta als amics i on s'escolten cançons de Maria Bethânia i Caetano Veloso, s'evoca una joia de viure, un desig, malgrat tot, d'una llibertat i una felicitat que seran brutalment estroncades. Exdiputat pel Partit Socialista Brasiler que va haver d'exiliar-se durat en temps després del cop d'estat, l'enginyer Rubens Paiva, que aleshores mantenia una activitat força clandestina contra la dictadura i també secreta per a la seva família per no pertorbar-la, és detingut en una operació policial que es presenta com a rutinària: només un interrogatori. Tanmateix, l'home, si bé amb una actitud calmada, sembla com si s'acomiadés de cada membre de la família. És el començament d'un calvari que també farà que la mare i una de les filles siguin detingudes i passin uns dies a la presó. El relat es concentra en bona part en el període en el qual Eunice Facciolla, advocada, va encarar-se amb la dictadura per saber què havia passat amb el seu marit: una recerca condemnada a no obtenir resposta, però que ella continua amb fermesa. Amb el temps, participant-hi els fills, també interpel·laran les autoritats que, tot i la restauració de la democràcia, van tardar molt a investigar els crims dels militars, el parador dels desapareguts, i així contribuir a fer justa memòria de les víctimes de la repressió.

Pels seus familiars, el desaparegut Rubens Paiva sempre hi ha estat i, morta fa uns anys la mare, hi és en les filles i el fill, Marcelo Rubens Paiva, el llibre homònim del qual, *Ainda estou aqui*, Walter Salles ha tingut present per realitzar aquesta pel·lícula, que el director considera la més personal que ha fet perquè també ha pogut dels propis records i, sentint-se pròxim a la família Paiva Facciolla en el seu dolor i la seva lluita, ha volgut rebel·lar-se contra allò que van fer Bolsonaro, junt amb els seus afins, quan va presidir el país i, de fet, continua fent: blanquejar una dictadura que, més

AÚN ESTOY AQUÍ

Ainda estou aqui

Brasil, 2024

Direcció: Walter Salles

Guió: Murilo Hauser, Heitor Lorega

Intèrprets: Fernanda

Torres i Selton Mello

Durada: 135 min

Gènere: drama

Idioma: portugués

Subtítols: castellà

Data d'estrena:

21/02/2025

extensa en el temps, no va ser menys criminal que l'argentina o la xilena, entre altres, a la mateixa època. Per això calia fer aquesta pel·lícula. I li calia fer-la a Walter Salles. També per dir que "encara està aquí" dotze anys després del seu últim llargmetratge de ficció: *On the road*, amb el qual, basat en la novel·la homònima de Jack Kerouac, va continuar una carrera internacional empresa amb *Diarios de una motocicleta*, a partir dels que va escriure Ernesto Guevara sobre un viatge per l'Amèrica del Sud als EUA. No és per res, com si volgués recuperar un cert esperit perdut, al final de *Ainda estou aqui* aparegui Fernanda Montenegro, que, el 1998, va protagonitzar *Estació central del Brasil*, pel·lícula que va fer apreciar Salles com a cineasta. Montenegro és la mare de Fernanda Torres, que interpreta Eunice Facciolla, advocada compromesa en la defensa de la memòria històrica i dels drets humans, cosa que també va dur-la a implicar-se amb els pobles indígenes. Això últim resta fora de camp. Walter Salles es concentra en narrar la recerca d'una dona per saber què va passar amb el seu home desaparegut i en la seva lluita perquè fos reconegut el crim. Amb una Fernanda Torres commovedorament sòbria, que marca el to de la pel·lícula, ho fa amb una narrativa si es vol clàssica, però amb una honestat, una dignitat i un humanisme inqüestionables.

Imma Merino Serrat

Col·lectiu de Crítics de Cinema de Girona